

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ

ВІСТНИК.

Med. univ. DE J. TURYN

WIL. D.

XVIII. Gerz...

КНИЖКА VI.

За червень 1899 року.

Зміст шостої книжки,

за червень 1899 року.

РІЧНИК II-ий, ТОМ VI-ий.

	Стор.
<i>Из поетичної спадщини Василя Мови (В. Лиманського)</i>	247
<i>Камінний хрест.</i> Студія Василя Стефаника	255
<i>Серед бурі.</i> Драма на 5 дій Бориса Грінченка, I—II	266
<i>Стріча.</i> Нарис Богдана Лепкого	297
<i>Из поезий А. С. Пушкина:</i>	
I—III пер. М. Старицький	306
IV—VI пер. І. Стешенко.	307
<i>Анджеля Борджія.</i> Новела Конрада Фердинанда Маера, пер. О. Маковей	311
<i>Три в однім човні (крім пса).</i> Оповіданє Джерома К. Джерома, пер. І. Петрушевич	356
<i>Латинська ода до вельосіпеда,</i> пер. І. Франко	373
<hr style="width: 20%; margin: 10px auto;"/>	
<i>Из секретів поетичної творчости,</i> І. Франка	137
<i>З російської України.</i> (Ювілей російської літератури і наші літературні позви. О. С. Пушкин в укра- їнських перекладах) — Spectator-a.	148
<i>Из чужих літератур:</i>	
I. Остання драма Г. Гауптмана „Візник Геншель“, нап. Г. Цеглинський	158
II. Стан сербської, словінської і словацької літератури в 1898 р., пер. В. Гнатюк	169
<i>Хроніка і бібліографія</i>	185

д-р Філер, що перед роком відкрив у однім індійським лісі стовп з давнім написом про Будду і йдучи за сим слідом віднайшов у тім самім лісі сліди стародавнього міста Капілявасту, місяця народження Будди, зруйнованого ще перед смертю сего великого вчителя, доносить тепер, що заряджені ним розкопки тих руїн дали над сподіване великі і важкі здобутки. Віднайдено гробницю Будди і урну з останками його тіла, а також ба-

гато написів, котрі в головній основі потверджують ті звістки про життя Будди, які передають ся в буддійських писаннях і деякими дослідниками вважали ся нераз мітичними.

Міжнародний з'їзд географів, семий з ряду, відбудеть ся сього року в Берліні. Реферати будуть читати ся в мовах: англійській, французькій, італійській і німецькій. Славянські мови не допущені до відчитів.

VI. Із суспільного життя.

Число Русинів на Угорщині. Число угорських Русинів досі незнане докладно. Причиною того є з одного боку сторонність малярського уряду, що бажаючи число своїх земляків як найсильніше збільшити, зменьшас тим самим при конскрипції число людности інших націй, з другого боку не зовсім докладні конскрипційні записки, що подають число не самих Русинів, але всіх греко-католиків, через що обидва ті поняття вводять в замішанс. Коли одначе приходить ся вибирати між записками урядовими і конскрипційними, то останнім скорше можна завірити: з уваги на те, що всі Русини в Угорщині є греко-католики, та що в кожній парафії подана мова, якою послуговують ся вірні, можна прийти бодай в приближеню до вірного виводу про їх число, при чім різниця недокладности хитала би ся що найбільше між цифрами 10 до 20 тисяч. Різниця-ж та все не буде так велика, як між урядовими і конскрипційними датами.

Щоби показати, як незгідні дати подавано що до числа Русинів в Угорщині, наведу кілька з них. Черніг в *Ethnographie der oesterreichischen Monarchie*, 1857 начислив Русинів — ідучи за Чапловичем, 358.913., Петерман в *Geograph. Mittheilungen*, 24 B. 1878^а начислив їх 460.000; в тім самім році Головацький начислив в *Нар. піснї Гал. и Угор. Русн.* III, 6, 2^а Русинів 476.560; урядова перешньє переведена в 1880 начислила їх 342.351; Брахеґі в *Statistische Skizze der oest. ung. Monarchie*, 1881^а, подає число Русинів на 460.000. Угорські Русини (Герлецький, Дулишкович) підносили число своїх земляків ще в 70-х роках на 500 або й більше тисяч; теперішні інтелігентні Угорські Русини подають се

число також на 500.000. З того видно, яка там запутанина в статистиці.

Хоч умови, серед яких приходить ся жити Угорським Русинам, так некористні, то всеж таки до цілковитої їх погуби, як сього бажають собі малярські повівісти, прийти не може. Доказ на се маємо в зіставленю дат, оголошених урядом, на підставі конскрипцій з р. 1880 і 1890. Всіх Русинів числено:

Комітат	1880 р.	1890 р.
Абауй-Торна	543	—
Бач-Бодроґ	7.294	9.112
Береґ	74.021	94.650
Бігар	466	—
Боршод	455	350
Земплин	30.164	34.610
Мараморош	106.221	147.474
Саболч	1.698	—
Сатмар	969	1.332
Спіш	16.158	17.930
Уґоча	29.976	33.348
Унг	41.871	53.302
Шарош	30.939	38.175

Всього руської людности було отже: 1880 р.: **342.381**; 1890 р.: **430.282**.

За 10 літ виносить проте приріст людности 87.902, що становить майже 23%. При сьому замітна річ, що коли в комітатах з малою руською людностю Русини денационалізують ся так скоро, що по десятиох літах нема їх зовсім аж в трьох комітатах (Абауй Торна, Бігар і Саболч), то в комітатах з компактним руським населенс вони ростуть скоро: Унг виказує 12.000 приросту, Береґ 20.000, а оден комітат, Мараморош, виказує навіть величезний приріст, бо 40.000 душ, отже майже третина усього руського населеня того комітату! Дуже слабкий приріст виказують: Уґоча, де Русини маляризують ся, і Земплин, та Спіш, де вони

в часті мадяризують ся, в часті слова-чать ся. Останнє дотикає також Шарошу, хоч не в такій мірі, як З. і Сп. З того видно, що ми можемо найбільше числити лиш на три головні комітати: Мараморош, Берег, Унг; Земплін, Угоча, Шарош і Спіш будуть лише поволі денационалізувати ся, иньші-ж комітати бути може що вже в часі найближшої конскрипції, 1900, не викажуть руської людности. Виймок буде становити хіба Бач-Бодрог, де позиція Русинів досить добра, хоч їх там і мало.

В. Гнатюк.

Захоронки для сільських дітей. Полтавське Земство почало заводити по селах захоронки для дітей селян, зайятих літом працею в полі. Захоронки показали ся дуже пожиточними особливо тому, що діти не лишаять ся дома без догляду. Захоронками завідують переважно місцеві учителі і учительки; багато осіб завідує захоронками безплатно. Селяни дуже прихильні до захоронок, бо переконали ся про велику з них користь.

В. Ламанський про австр. Славян. 26. марця в «Императорском Русском Географическом Обществѣ» в Петербурзі відбуло ся засідання етнографічного відділу. Предсідатель «Общества» д. В. Ламанський познайомив публіку з новою працею проф. університету в Нансі Б. Ауербаха «Про народи та племена Австро-Угорщини». Д. Ламанський, разом з Ауербахом, уважає більш справедливим, щоб Чехи вчили ся німецької мови, котру вживає вся Европа, бо Німцям відлячного вчити чеську мову, котра вживаєть ся тільки в Чехії та в Мораві. Нарешті д. Ламанський цілком згоджуєть ся з Ауербахом в тому, що чеська народність, котра складаєть ся всього з 5 мільонів,

не може вимагати рівноправности з Німцями, що лічать 50 мільонів людности. (Новости ч. 87).

Еміграція з Фінляндії. Фінляндці емігрують до Америки. На останньому пароплаві, що відплив з Ганге, виїхало 500 душ. Торік емігрувало 3.420 чолов. («Новости» 98 ч.)

Реформа календаря в Росії. Комісія визначена Астрономічним Товариством в справі реформи календаря звернула ся була до російських міністерств з просьбою, висловити свою думку про реформу. Міністерства комунікації, внутрішніх і заграничних справ і скарбу — заявили ся за найскоршу реформу. До комісії, що має розглянути сю справу, вибрано 16 осіб, між ними 9 членів ради Астрономічного Товариства. Предводити мають нарадам Менделєєв і Глізенап. Перше засіданє відбуло ся 10 мая. Праці покінчать ся певно в червні.

Нові земства. 19. марця скінчила свої засідання комісія, котрій доручено було скласти проєкт запровадження земства в т. зв. області войска Донского. («СІБ. Відом.» № 91.)

Народний Дім. На буковинський Народний Дім в Чернівцях, що має перебудувати ся, зложено досі 2025 зл. і 35 кр. дрібними складками Русинів і 1179 зл. 50 кр. членських вкладок. Також стрийські Русини заходять ся коло здвигненя Народного Дому в Стрию.

Еміграція мешканців північного Кавказу — Кабардинців, Інгушів та Чеченців усе ширшає. Останніми часами до начальника Тереської області надіслано силу просьб про дозвіл переселяти ся в Туреччину. («СІБур. Відом.» ч. 84).

VII. Від редакції.

До українсько-руських видавців. Просимо всіх українсько-руських видавців, редакторів, авторів і др., щоби були ласкаві присилати до бібліотеки нашого Товариства по одному примірникови всіх своїх видань, хоч би й найдрібнійших.

Се буде корисно не лише для Товариства, але й для них самих. Про всі нові видання буде завжди бібліографічна нотатка в Л. Н. Вістнику. Розумієть ся, що отяя просьба звернена і до російських Українців.